

New Global Learning

Globalisation, Wealth, and Poverty

Globalisering, rijkdom en armoede

I. Inleiding

Globalisering is een veelzijdig proces waarbij samenlevingen, economieën en culturen over de hele wereld steeds meer met elkaar verbonden raken. Het omvat de snelle uitwisseling van goederen, diensten, informatie, ideeën en mensen over nationale grenzen heen, aangewakkerd door de vooruitgang in technologie, transport en communicatie.

In de kern heeft globalisering verschillende belangrijke componenten:

1. Economische globalisering verwijst naar de integratie van nationale economieën in de wereldeconomie door handel, directe buitenlandse investeringen, kapitaalstromen en de verspreiding van technologie. Dit heeft geleid tot de opkomst van multinationale ondernemingen en wereldwijde toeleveringsketens, die de economische verhoudingen en de machtsdynamiek een nieuwe vorm hebben gegeven.
2. Culturele globalisering houdt in dat verschillende culturele elementen, zoals talen, kunsten, keukens en gewoonten, worden gedeeld en vermengd. Dit kan resulteren in de bevordering van wederzijds begrip en tolerantie, maar kan ook aanleiding geven tot bezorgdheid over culturele homogenisering en de erosie van unieke tradities.
3. Politieke globalisering wordt gekenmerkt door het groeiende belang van internationale organisaties en overeenkomsten, die een cruciale rol spelen bij het vormgeven van mondiaal bestuur en het aanpakken van transnationale kwesties, zoals klimaatverandering, mensenrechten en mondiale veiligheid.

Hoewel globalisering veel voordelen heeft opgeleverd, zoals meer economische groei, technologische innovatie en culturele uitwisseling, heeft het ook geleid tot bezorgdheid over ongelijkheid, aantasting van het milieu en het mogelijke verlies van culturele identiteit. Bijgevolg blijft het voortdurende debat over de impact van globalisering op samenlevingen en individuen wereldwijd een cruciaal aspect van het hedendaagse discours.

In dit hoofdstuk richten we ons vooral op de economische globalisering van de afgelopen 30 jaar, haar oorsprong, kenmerken en gevolgen. Dit hoofdstuk is geschreven om de lezer een algemene inleiding tot deze thema's te geven, die je kunt gebruiken om discussies in de klas op gang te brengen aan de hand van de scenario's die overal worden gegeven.

In **blauwe blokken** vind je casestudies en context bij de algemene ideeën die in dit hoofdstuk worden geïntroduceerd. In **groene blokken** vindt u scenario's die u kunt gebruiken voor debatten en discussies met jongeren.

II. Historische achtergrond van globalisering

De economische globalisering zoals we die nu kennen, vindt haar meest directe oorsprong in de oprichting van mondiale instellingen en beleid na de Tweede Wereldoorlog. Dit versnelde de integratie van nationale economieën in een mondiaal systeem.

1. Het systeem van Bretton Woods: In 1944 kwamen vertegenwoordigers van 44 landen bijeen in Bretton Woods, New Hampshire, om een nieuwe internationale monetaire en financiële orde op te richten. Het systeem had als doel om wereldwijde economische groei, stabiliteit en samenwerking te bevorderen door instellingen als het Internationaal Monetair Fonds (IMF) en de Wereldbank op te richten en een systeem van vaste wisselkoersen gekoppeld aan de Amerikaanse dollar te implementeren.
2. De Algemene Overeenkomst inzake Tarieven en Handel (GATT): De GATT, ondertekend in 1947, was een multilaterale handelsovereenkomst die bedoeld was om handelsbelemmeringen te verminderen en de internationale handel te bevorderen. De GATT zou later in 1995 uitgroeien tot de Wereldhandelsorganisatie (WTO), waardoor de wereldhandel verder werd geliberaliseerd.
3. Multinationale ondernemingen: Het naoorlogse tijdperk zag de snelle expansie van multinationale ondernemingen (MNC's) die profiteerden van de steeds opener wordende wereldmarkt. MNC's werden vitale actoren van de economische globalisering en brachten kapitaal, technologie en expertise over de grenzen heen over.
4. Technologische vooruitgang: Innovaties in transport- en communicatietechnologieën, zoals containerisatie, internet en mobiele telefoons, maakten snellere en efficiëntere wereldwijde handel en informatie-uitwisseling mogelijk.

Deze factoren, in combinatie met ondersteunend overheidsbeleid, hebben bijgedragen aan een mondiaal economisch landschap dat wordt gekenmerkt door onderling verbonden markten, toegenomen handel en de opkomst van mondiale toeleveringsketens.

Een gelijktijdige trend naast deze ontwikkelingen was dekolonisatie. De effecten van dekolonisatie op de economieën van gedekoloniseerde landen waren gemengd. Aan de ene kant bracht de dekolonisatie deze landen politieke onafhankelijkheid, waardoor ze hun eigen economische ontwikkeling konden bepalen. Aan de andere kant bleven deze landen door de erfenis van het kolonialisme vaak achter met grote economische uitdagingen, zoals armoede, ongelijkheid en onderontwikkeling.

Een van de belangrijkste effecten van dekolonisatie op de economieën van gedekoloniseerde landen was de opkomst van nieuwe economische systemen. Veel nieuwe onafhankelijke naties probeerden socialistische of gemengde economieën op te bouwen die de nadruk legden op staatseigendom van belangrijke industrieën en hulpbronnen. In Tanzania bijvoorbeeld voerde president Julius Nyerere het Ujamaa-beleid, dat erop gericht was een socialistische samenleving op te bouwen door middel van collectivisatie en nationalisatie van belangrijke industrieën.

Andere landen, zoals India en China, voerden een beleid van staatsgeleide ontwikkeling dat de nadruk legde op investeringen in infrastructuur en zware industrie. Dit beleid hielp de basis te leggen voor de snelle economische groei die deze landen in de daaropvolgende decennia doormaakten.

De erfenis van het kolonialisme heeft veel nieuwe onafhankelijke naties echter ook met grote economische uitdagingen opgezadeld. Veel landen bleven bijvoorbeeld achter met een exportgerichte economie die sterk afhankelijk was van een paar belangrijke grondstoffen, zoals olie of mineralen. Dit maakte deze landen kwetsbaar voor schommelingen in de wereldwijde grondstofprijzen en belemmerde hun vermogen om hun economieën te diversifiëren.

Bovendien bleef de ongelijke verdeling van rijkdom en hulpbronnen die veel koloniale samenlevingen kenmerkte, vaak bestaan in het postkoloniale tijdperk. Dit leidde tot grote

ongelijkheid en armoede in veel nieuwe onafhankelijke landen. In multi-etnische staten bevoordeelde dit vaak dominante etniciteiten.

Economische globalisering in het tijdperk na de Koude Oorlog

De val van de Sovjet-Unie in 1991 betekende een belangrijk keerpunt in de historische achtergrond van de economische globalisering. Deze gebeurtenis betekende niet alleen het einde van de Koude Oorlog, maar versnelde ook de integratie van de wereldeconomie door verschillende belangrijke ontwikkelingen:

1. De opkomst van opkomende markten: De ineenstorting van het communisme leidde tot de snelle overgang van voormalige Sovjetlanden en andere centraal geplande economieën naar marktgebaseerde systemen. Dit had een enorme impact op de wereldwijde toeleveringsketens, waarbij China (en voor een groot deel andere landen in Zuid- en Zuidoost-Azië) het centrum van de wereldwijde productie werd.
2. Wereldwijde financiële integratie: Het post-Sovjettijdperk kende een ongekend niveau van financiële integratie, bevorderd door de liberalisering van kapitaalcontroles en de ontwikkeling van wereldwijde financiële markten. Hierdoor nam de grensoverschrijdende kapitaalstroom toe, waardoor zowel geavanceerde als opkomende economieën toegang kregen tot internationale financiële middelen.
3. Uitbreiding van vrijhandelsovereenkomsten: In de jaren 1990 en begin 2000 kwamen er steeds meer regionale en bilaterale vrijhandelsovereenkomsten, zoals NAFTA (1994) en de Europese interne markt (1993). Deze overeenkomsten hebben de wereldhandel en investeringen verder geliberaliseerd en de onderlinge economische afhankelijkheid tussen landen versterkt.
4. De internetrevolutie: De wijdverspreide toepassing van het internet en andere digitale technologieën maakte ogenblikkelijke communicatie en informatie-uitwisseling mogelijk, bevorderde de groei van wereldwijde e-commerce en bracht bedrijven en consumenten wereldwijd met elkaar in contact.

Deze ontwikkelingen hebben bijgedragen tot een steeds meer onderling verbonden en onderling afhankelijke wereldeconomie. Deze periode van snelle economische globalisering gaf echter ook aanleiding tot bezorgdheid over groeiende inkomensongelijkheid, verplaatsing van banen en aantasting van het milieu, waardoor discussies ontstonden over de noodzaak van een rechtvaardiger en duurzamer globaliseringsbeleid. Sommige van deze zorgen werden duidelijker in de reacties op de financiële crisis van 2008.

Globalisering na de financiële crisis van 2008

De financiële crash van 2008 markeerde een kritiek moment in de ontwikkeling van de globalisering. De crisis legde de kwetsbaarheid van het onderling verbonden wereldwijde financiële systeem bloot en zette aan tot een herevaluatie van de risico's en voordelen van economische globalisering. In de nasleep van de crisis kwamen verschillende belangrijke trends en zorgen naar voren:

1. Een verschuiving in economische macht: De crash had een blijvende impact op geavanceerde economieën, terwijl opkomende markten zoals China en India bleven groeien, wat leidde tot een geleidelijke verschuiving in de wereldwijde economische macht.

Deze trend heeft bijgedragen aan de opkomst van nieuwe regionale handelsafspraken en het toenemende belang van ontwikkelingslanden bij het vormgeven van het wereldwijde economische beleid.

2. Toenemend protectionisme: De crisis voedde het scepticisme over de voordelen van vrijhandel en economische liberalisering, waardoor sommige landen protectionistische maatregelen namen. Dit heeft geleid tot grotere handelsspanningen en een vertraging in het tempo van de liberalisering van de wereldhandel.
3. De behoefte aan financiële regulering: De crash van 2008 heeft aangetoond dat er behoefte is aan beter toezicht op en regulering van het wereldwijde financiële systeem. In reactie hierop hebben regeringen en internationale organisaties verschillende regelgevende hervormingen doorgevoerd om de financiële stabiliteit te vergroten en toekomstige crises te voorkomen.
4. Ongelijkheid en sociale onrust: De crisis verergerde de inkomensongelijkheid en voedde de publieke onvrede, omdat mensen de voordelen van de globalisering voor de bredere bevolking in twijfel trokken. Dit heeft geleid tot populistische bewegingen en oproepen voor een meer inclusief en rechtvaardig mondiaal economisch systeem.

Praktijkvoorbeeld: de handelsoorlog tussen de VS en China

Een belangrijk voorbeeld dat deze uitdagingen benadrukt, is de ontluikende handelsoorlog tussen China en de VS.

De handelsoorlog tussen de VS en China verwijst naar een langdurig economisch conflict tussen de Verenigde Staten en China, dat in 2018 begon. Het geschil werd voornamelijk gedreven door zorgen over onevenwichtigheden in de handel, diefstal van intellectueel eigendom en gedwongen overdracht van technologie, evenals bredere strategische concurrentie tussen de twee landen.

De handelsoorlog werd in gang gezet door de VS onder president Donald Trump, die tarieven instelde op Chinese goederen ter waarde van miljarden dollars in een poging deze problemen aan te pakken. Als reactie daarop reageerde China met tarieven op Amerikaanse producten, wat leidde tot een tit-for-tat escalatie van handelsbarrières tussen 's werelds twee grootste economieën.

Tijdens het conflict vonden meerdere onderhandelingsrondes plaats, waarbij beide partijen tijdelijke wapenstilstanden en gedeeltelijke overeenkomsten bereikten. Een alomvattende oplossing bleef echter uit. In januari 2020 ondertekenden de VS en China de "Eerste Fase" handelsovereenkomst, waarin China zich ertoe verbond meer goederen en diensten uit de VS aan te kopen en structurele hervormingen door te voeren op gebieden als de bescherming van intellectueel eigendom. In ruil daarvoor stemden de VS ermee in om sommige tariefverhogingen op te schorten en andere te verlagen.

Ondanks deze overeenkomst zijn de spanningen tussen de VS en China blijven bestaan en zijn er nog steeds veel tarieven van kracht. De handelsoorlog heeft verstrekende gevolgen gehad voor beide landen en de wereldeconomie, waaronder verstoringen van de toeleveringsketen, verminderde economische groei en meer onzekerheid voor bedrijven en investeerders. Het toekomstige verloop van de handelsrelatie tussen de VS en China blijft onzeker en blijft een belangrijke factor in de stabiliteit van de wereldeconomie.

In de volgende hoofdstukken gaan we dieper in op deze thema's. We kijken naar de drijvende krachten achter globalisering, kenmerken van wereldwijde economische integratie en de effecten van geglobaliseerde arbeid. Daarna kijken we naar een evaluatie van de effecten van globalisering op economische ontwikkeling en sluiten we af met enkele casestudies die mogelijke toekomst van economische globalisering in kaart brengen.

II. De drijvende krachten achter globalisering

De economische globalisering is de afgelopen decennia in een stroomversnelling geraakt onder invloed van verschillende sleutelfactoren. In dit deel zullen we vier primaire drijvende krachten van economische globalisering onderzoeken: technologische vooruitgang, economische liberalisering en deregulering, de rol van multinationale ondernemingen (MNC's), en culturele uitwisseling en wereldwijde onderlinge verbondenheid.

A. Technologische vooruitgang

1. Informatie- en communicatietechnologie

De digitale revolutie, gekenmerkt door de snelle ontwikkeling van informatie- en communicatietechnologie (ICT), heeft een centrale rol gespeeld in de bevordering van economische globalisering. Het wijdverbreide gebruik van internet en andere digitale technologieën heeft onmiddellijke communicatie vergemakkelijkt, waardoor bedrijven relatief gemakkelijk op wereldschaal kunnen opereren. Hierdoor is het delen van ideeën, innovatie en kennis veel toegankelijker geworden, wat internationale samenwerking en concurrentie stimuleert. Daarnaast hebben deze technologieën de snelle verspreiding van informatie vergemakkelijkt, waardoor bedrijven beter geïnformeerde beslissingen kunnen nemen en consumenten toegang hebben tot een breder scala aan goederen en diensten.

2. Vervoerstechnologie

De vooruitgang in transporttechnologie heeft ook een cruciale rol gespeeld bij het stimuleren van economische globalisering. Innovaties zoals containervervoer, dat een revolutie teweegbracht in de wereldwijde scheepvaart door efficiënt goederenvervoer mogelijk te maken, hebben de kosten en de tijd die nodig zijn voor internationale handel aanzienlijk verminderd. Bovendien hebben verbeteringen in luchttransport en logistieke infrastructuur het voor bedrijven gemakkelijker gemaakt om klanten wereldwijd te bereiken, waardoor hun marktpotentieel is vergroot. Deze toegenomen toegankelijkheid heeft geleid tot een meer onderling verbonden wereldeconomie, met goederen, diensten en mensen die zich vrijer over de grenzen bewegen.

B. Economische liberalisering en deregulering

1. Vermindering van handelsbelemmeringen

De geleidelijke vermindering van handelsbelemmeringen is een andere belangrijke motor van de economische globalisering. Door multilaterale overeenkomsten zoals de Wereldhandelsorganisatie (WTO) en regionale handelsovereenkomsten zoals de Noord-Amerikaanse Vrijhandelsovereenkomst (NAFTA) en de Europese Unie (EU) hebben landen geleidelijk tarieven, quota en andere protectionistische maatregelen afgebouwd. Deze liberalisering van de handel heeft landen in staat gesteld zich te specialiseren in de

productie van goederen en diensten waar ze een comparatief voordeel hebben, waardoor de globale efficiëntie is toegenomen en de economische groei is bevorderd.

2. Onbelemmerde geldstromen van kapitaal

Naast het verminderen van handelsbarrières heeft de deregulering van de financiële markten bijgedragen aan de globalisering van de economie. De liberalisering van de kapitaalmarkten heeft de vrije stroom van investeringen vergemakkelijkt, waardoor bedrijven toegang kregen tot buitenlands kapitaal en grensoverschrijdende fusies en overnames werden aangemoedigd. Deze toegenomen kapitaalstroom heeft geleid tot het ontstaan van een mondiaal financieel systeem, waarbij grote financiële centra zoals New York, Londen en Hongkong een centrale rol spelen in het faciliteren van internationale investeringen. Bovendien heeft de ontwikkeling van wereldwijde financiële markten een grotere risicospreiding en een efficiënte allocatie van kapitaal mogelijk gemaakt, wat de algemene economische groei en stabiliteit heeft bevorderd.

C. De rol van multinationale ondernemingen (MNC's)

Multinationale ondernemingen hebben een cruciale rol gespeeld bij het aanjagen van de economische globalisering. Multinationale ondernemingen, die in meerdere landen actief zijn, hebben het voortouw genomen bij de uitbreiding van internationale handel en investeringen. Door hun wereldwijde activiteiten hebben multinationale ondernemingen schaal- en toepassingsvoordelen kunnen benutten en toegang gekregen tot nieuwe markten, hulpbronnen en technologie. Dit heeft geleid tot meer concurrentie en innovatie, die beide de wereldwijde economische groei hebben gestimuleerd.

Bovendien hebben multinationale ondernemingen de grensoverschrijdende overdracht van technologie en kennis vergemakkelijkt en zo bijgedragen aan de verspreiding van innovatie en beste praktijken. De wereldwijde aanwezigheid van multinationale ondernemingen heeft ook geleid tot het ontstaan van wereldwijde waardeketens, waarbij verschillende productiefasen in verschillende landen plaatsvinden. Deze versnippering van de productie heeft de nationale economieën verder geïntegreerd, waardoor bedrijven efficiënter toegang hebben tot hulpbronnen en arbeidskrachten. Voorbeelden hiervan zijn de ontwikkeling van hoogwaardige elektronica- en auto-industrieën in Zuid-Korea en Japan, waarbij bedrijven als Samsung en Toyota leiders werden in hun sector.

Het boek "Broken Promise of Globalisation: The Case of the Bangladesh Garment Industry" onderzoekt de impact van de globalisering op de kledingindustrie in Bangladesh. De auteur, Shahidur Rahman, geeft een negatiever beeld van de invloed van multinationale ondernemingen op het Zuiden. Hij stelt dat ondanks de beloften van economische ontwikkeling en betere arbeidsomstandigheden die de globalisering zou moeten brengen, de realiteit voor veel arbeiders in de kledingindustrie in Bangladesh er een is van uitbuiting, armoede en onveilige arbeidsomstandigheden.

Het boek geeft een historisch overzicht van de ontwikkeling van de kledingindustrie in Bangladesh, vanaf het begin in de jaren zeventig tot de huidige status als belangrijke exporteur van kleding naar de wereldmarkt. Het betoogt dat de industrie wordt gekenmerkt door lage lonen, lange werkdagen en slechte arbeidsomstandigheden, en dat deze omstandigheden zijn verergerd door de druk van de wereldwijde concurrentie.

Het boek onderzoekt ook de rol van wereldmerken en detailhandelaren in de kledingindustrie en stelt dat zij medeplichtig zijn aan de uitbuiting van arbeiders in Bangladesh. Het belicht de manieren waarop wereldmerken hun macht hebben gebruikt om de prijzen te drukken en de productiekosten af te wentelen op leveranciers en arbeiders, wat heeft geleid tot een race naar de bodem op het gebied van lonen en arbeidsomstandigheden.

productie nodig is, die de rechten en het welzijn van arbeiders prioriteit geeft en de sociale en milieukosten van productie erkent. Het roept ook op tot meer transparantie en verantwoording in de wereldwijde toeleveringsketen, en tot de empowerment van arbeiders door het bevorderen van collectieve onderhandelingen en het recht om vakbonden op te richten.

Oefening 1: Wat zijn de gevolgen van de economische globalisering voor het Zuiden?

Discussieer met de klas over de vraag: "Vrijhandel is goed geweest voor het Zuiden". Om de klassikale discussie te sturen, kun je de onderstaande argumenten en voorbeelden introduceren.

Geef na de discussie groepjes van 3-4 personen één aangereikte bron. Laat ze in deze groepjes de bron bespreken, bespreken of deze de vraag ondersteunt of tegenspreekt, en een argument bedenken met behulp van de tekst.

Ideeën voor voorstanders:

Betere toegang tot markten: Lagere handelsbelemmeringen kunnen de markttoegang voor ontwikkelingslanden vergroten en hen in staat stellen hun goederen en diensten naar een groter aantal landen te exporteren, waardoor hun economische groei kan toenemen en de armoede kan afnemen.

Meer buitenlandse investeringen: Vermindering van handelsbelemmeringen kan leiden tot meer buitenlandse investeringen in ontwikkelingslanden. Dit kan helpen om banen te creëren en de economische groei te verhogen.

Voorbeelden:

De voorgestelde Afrikaanse continentale vrijhandelszone (AfCFTA): De AfCFTA is een handelsovereenkomst tussen Afrikaanse landen gericht op het verminderen van handelsbarrières en het vergroten van de intra-Afrikaanse handel. Er wordt verwacht dat de overeenkomst een markt van meer dan 1,2 miljard mensen met een gezamenlijk BBP van meer dan \$3 biljoen zal creëren, wat Afrikaanse bedrijven nieuwe kansen zal bieden, maar de overeenkomst wordt tegengehouden door zowel logistieke als politieke obstakels.

Het Trans-Pacific Partnerschap (TPP): Het TPP was een handelsovereenkomst tussen 12 Pacific Rim landen, waaronder verschillende ontwikkelingslanden zoals Vietnam, Maleisië en Peru. De overeenkomst was gericht op het verminderen van handelsbelemmeringen en het bevorderen van economische integratie tussen de aangesloten landen. Voorstanders voerden aan dat het de economische groei zou stimuleren en banen zou creëren, vooral in ontwikkelingslanden. De TPP werd uiteindelijk echter niet geratificeerd door de Verenigde Staten en de toekomst ervan is onzeker.

Ideeën voor tegenstanders:

Risico van meer concurrentie: Lagere handelsbarrières kunnen leiden tot meer concurrentie van buitenlandse bedrijven, wat schadelijk kan zijn voor lokale industrieën en kan leiden tot banenverlies.

Afhankelijkheid van export: Een toename van de export kan ontwikkelingslanden afhankelijker maken van de internationale handel, waardoor ze kwetsbaarder worden voor economische schokken als de wereldwijde vraag naar hun export afneemt.

Voorbeelden:

De toetreding van China tot de Wereldhandelsorganisatie (WTO): De toetreding van China tot de WTO in 2001 leidde tot een aanzienlijke vermindering van de handelsbelemmeringen tussen China en andere landen. Hoewel dit hielp om de Chinese export en economische groei te stimuleren, leidde het ook tot bezorgdheid over de impact op banen en industrieën in andere landen, vooral in de productiesector.

NAFTA: De Noord-Amerikaanse Vrijhandelsovereenkomst (NAFTA) is een handelsovereenkomst tussen de Verenigde Staten, Canada en Mexico. Voorstanders beweerden dat NAFTA zou leiden tot meer economische groei en banen in alle drie de landen. Critici hebben echter gewezen op de negatieve gevolgen van de overeenkomst voor bepaalde industrieën en banen, vooral in Mexico.

Bronnen voor het gesprek:

Op AFCFTA: <https://www.dw.com/en/africas-afcfta-free-trade-agreement-takes-baby-steps/a-63983721>

Over de TPP: https://www.washingtonpost.com/opinions/ratify-the-trans-pacific-partnerschap/2015/11/12/e5dd206c-87dc-11e5-9a07-453018f9a0ec_story.html

Tegen de TPP: <https://www.getup.org.au/campaigns/tpp/tpp/the-dirtiest-deal-you-ve-never-hear-of>

Over NAFTA: <https://www.nytimes.com/roomfordebate/2013/11/24/what-weve-learned-from-nafta/under-nafta-mexico-suffered-and-the-united-states-felt-its-pain>

Over China en de WTO: <https://www.brookings.edu/testimonies/issues-in-chinas-wto-toetreding/>

III. Wereldwijde economische integratie

Mondiale economische integratie, gekenmerkt door de eenwording van markten en de toenemende onderlinge afhankelijkheid van landen, is een centrale kracht geworden die het economische landschap van de wereld vormgeeft. Dit deel onderzoekt de relatie tussen het Noorden en het Zuiden op het gebied van internationale handel, directe buitenlandse investeringen en internationale financiële markten. We bespreken de voordelen van internationale handel, verschillende handelsbeleidsmaatregelen en -overeenkomsten, de impact van directe buitenlandse investeringen op gast- en herkomstlanden, de relatie met economische groei en de rol van wereldwijde financiële instellingen en valutamarkten.

Internationale handel

1. Voordelen van internationale handel

De standaardopvatting van internationale handel is dat deze economische voordelen oplevert voor zowel het Noorden als het Zuiden. Ten eerste vergemakkelijkt het de efficiënte toewijzing van middelen door landen in staat te stellen zich te specialiseren in de productie van goederen en diensten waarin ze een comparatief voordeel hebben. Deze specialisatie leidt tot een hogere productiviteit, lagere productiekosten en een hogere kwaliteit van goederen voor consumenten.

Ten tweede breidt internationale handel de markten voor exporteurs uit, waardoor bedrijven schaalvoordelen kunnen behalen en hun concurrentievermogen kunnen vergroten. Ten slotte stimuleert handel economische groei, schept het werkgelegenheid en bevordert het technologische vooruitgang door de overdracht van kennis en vaardigheden tussen handelspartners.

2. Handelsbeleid en -overeenkomsten

Handelsbeleid en -overeenkomsten spelen een belangrijke rol bij het vormgeven van de dynamiek van de internationale handel tussen het Noorden en het Zuiden. De Wereldhandelsorganisatie (WTO) is het belangrijkste mondiale orgaan dat verantwoordelijk is voor het reguleren van de internationale handel en streeft naar eerlijke concurrentie en het verminderen van handelsbelemmeringen. Regionale overeenkomsten, zoals de Noord-Amerikaanse Vrijhandelsovereenkomst (NAFTA) en de Europese Unie (EU), bevorderen ook economische integratie en samenwerking tussen de aangesloten landen. Deze overeenkomsten kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van het Zuiden door preferentiële toegang te bieden tot de markten van het Noorden en de liberalisering van de handel aan te moedigen. Ze kunnen dienen als blauwdruk voor soortgelijke regionale handelsovereenkomsten (zoals MERCOSUR in Latijns-Amerika en TPP in Pacifisch-Azië). Maar ze kunnen ook de toegang tot de markten van het Noorden blokkeren. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren door middel van tarieven of barrières op basis van productwetgeving, bijvoorbeeld het verplicht stellen van bepaalde productnormen.

Directe buitenlandse investeringen (DBI)

1. Impact op gast- en herkomstlanden

DBI's spelen een cruciale rol bij het bevorderen van economische integratie tussen het Noorden en het Zuiden. Voor gastlanden in het Zuiden kunnen DBI bijdragen aan

economische groei door kapitaal, technologie en managementexpertise te verschaffen. Zij kunnen ook werkgelegenheid scheppen, de infrastructuur verbeteren en binnenlandse investeringen stimuleren. DBI kunnen echter ook nadelige gevolgen hebben, zoals aantasting van het milieu, uitbuiting van arbeidskrachten en verdringing van lokale bedrijven (het "infant industry"-argument). Voor bronlanden in het Noorden bieden DBI de mogelijkheid van een hoger rendement op investeringen, toegang tot nieuwe markten en lagere productiekosten door de verplaatsing van productiefaciliteiten naar lagelonenlanden. Dit kan natuurlijk gevolgen hebben voor de beschikbaarheid van banen in de verwerkende industrie in het Noorden.

2. Relatie tussen directe buitenlandse investeringen en economische groei

BDI kunnen een belangrijke motor zijn voor economische groei in zowel het gastland als het land van herkomst. Ze kunnen bijdragen aan een hogere productiviteit, technologische vooruitgang en de overdracht van kennis en vaardigheden. Bovendien kunnen DBI's binnenlandse investeringen stimuleren en de betalingsbalans van ontvangende landen verbeteren. Het positieve verband tussen DBI en economische groei is echter niet gegarandeerd, omdat het afhangt van de kwaliteit van instellingen, het investeringsklimaat en het vermogen van gastlanden om DBI effectief te absorberen en te benutten. BDI kunnen bijvoorbeeld worden geïncorporeerd door een kleine groep zakelijke elites. Grote multinationale ondernemingen kunnen de belofte van directe buitenlandse investeringen ook gebruiken om landen in het Zuiden te dwingen belastingvoordelen of vrijstellingen van arbeids- en milieuwetgeving te verlenen.

Praktijkvoorbeeld: de opkomst van de Aziatische tijgers

In "How Asia Works" onderzoekt de journalist Joe Studwell de economische ontwikkeling van Aziatische landen en biedt hij een uitgebreide analyse van de factoren die hebben bijgedragen aan hun succes en falen. Studwell stelt dat er een samenhangend ontwikkelingsmodel is dat de snelle groei van Oost-Aziatische economieën zoals Japan, Zuid-Korea, Taiwan en China heeft aangedreven. Hij identificeert drie belangrijke componenten van dit model: landhervorming, exportgericht industriebeleid en financieel beleid.

Landhervorming: Studwell beweert dat een succesvolle landhervorming de basis is voor economische ontwikkeling in Azië. Door landbezit te herverdelen kan de overheid de landbouwproductiviteit en de groei van het inkomen op het platteland bevorderen. Dit helpt armoede te verlichten, een rechtvaardigere samenleving te creëren en besparingen te genereren die geïnvesteerd kunnen worden in toekomstige industriële ontwikkeling. De auteur benadrukt het belang van het focussen op kleinschalige, arbeidsintensieve landbouw als katalysator voor groei.

Exportgericht industriebeleid: Studwell benadrukt de rol van exportgericht industriebeleid bij het stimuleren van economische groei in Aziatische landen. Hij stelt dat de overheid de ontwikkeling van exportgerichte industrieën actief moet ondersteunen door middel van subsidies, belastingvoordelen en andere stimuleringsmaatregelen. Deze industrieën creëren op hun beurt banen, stimuleren de productiviteit en bevorderen technologische innovatie. Door zich te richten op specifieke sectoren en opkomende industrieën te stimuleren, kan de overheid geleidelijk een concurrentievoordeel opbouwen op de wereldmarkt.

Financieel beleid: De auteur stelt dat een goed beheerde financiële sector cruciaal is voor het succes van het Aziatische ontwikkelingsmodel. Regeringen moeten controle te houden over binnenlandse financiële instellingen en krediet te richten op strategische sectoren. Dit zorgt ervoor dat kapitaal efficiënt wordt toegewezen en ondersteunt de economische groei op lange termijn. Bovendien moet het financiële beleid prioriteit geven aan binnenlandse stabiliteit en ontwikkeling boven winstmaximalisatie op korte termijn en speculatieve investeringen.

Studwell bekritiseert ook de ontwikkelingsaanpak van Zuidoost-Aziatische landen als Indonesië, Maleisië, de Filippijnen en Thailand, die niet hetzelfde ontwikkelingsmodel hebben gevolgd als de succesvolle Oost-Aziatische economieën. Deze landen hebben te maken gehad met problemen zoals ongelijkheid, corruptie en inadequaat industrieel beleid, die hun vooruitgang

Internationale financiële markten

1. Wereldwijde financiële instellingen

Wereldwijde financiële instellingen, zoals de Wereldbank en het Internationaal Monetair Fonds (IMF), spelen een cruciale rol in het bevorderen van wereldwijde economische integratie. Ze bieden financiële en technische hulp aan ontwikkelingslanden en helpen hen om infrastructuur op te bouwen, beleidshervormingen door te voeren en hun economieën te stabiliseren. Deze instellingen kunnen bijdragen aan het verkleinen van de kloof tussen het Noorden en het Zuiden door duurzame ontwikkeling te stimuleren, armoede te bestrijden en economische stabiliteit te bevorderen. Kritiek op deze instellingen is dat ze de behoeften van het Westen dienen door middel van gedwongen deregulering in ruil voor het verstrekken van geld.

2. Valutamarkten en wisselkoersen (vervolg)

Wisselkoersschommelingen kunnen aanzienlijke gevolgen hebben voor zowel het Noorden als het Zuiden. Plotselinge waardeinstijgingen van valuta kunnen exportgerichte sectoren schaden en het concurrentievermogen van binnenlandse industrieën verminderen, terwijl valutadepreciatie de invoerkosten en inflatiedruk kan verhogen. Het beheersen van de volatiliteit van de wisselkoersen is dus essentieel voor het bevorderen van stabiele en duurzame economische integratie. Valuta-appreciatie betekent dat uw valuta aantrekkelijker wordt, waardoor de kosten van de aankoop van uw goederen voor buitenlandse actoren stijgen. Valutadepreciatie is het tegenovergestelde: de aankoop van goederen wordt goedkoper voor buitenlandse actoren, maar het wordt ook duurder voor actoren om buitenlandse goederen te kopen.

Casestudie: Economische crisis Sri Lanka in 2022

De economische crisis in Sri Lanka in 2022 dient als illustratief voorbeeld van de complexe wisselwerking tussen internationale handel, directe buitenlandse investeringen en financiële markten in de context van wereldwijde economische

Een tekort aan buitenlandse valuta, hoge inflatie, torenhoge staatsschulden en een ongekeerde depreciatie van de Sri Lankaanse roepie.

Kortom, Sri Lanka was afhankelijk van voldoende dollars om goederen op de internationale markt te kopen. De COVID-19 pandemie ontwrichtte de toeleveringsketens en had ernstige gevolgen voor de cruciale toeristische sector van het land. De regering van Sri Lanka hield zich ook bezig met verkwistende projecten, zoals de bouw van een haven in de tweede stad van het land met Chinese steun. Deze stad was belangrijk voor de heersende elite, maar de economische noodzaak ervan was twijfelachtig. Bovendien verergerde Sri Lanka's grote afhankelijkheid van import voor essentiële goederen, in combinatie met een daling van de exportopbrengsten, de deviezen crisis. Het onvermogen van de Sri Lankaanse regering om voldoende externe financiering aan te trekken om aan haar schuldverplichtingen te voldoen, verergerde de situatie nog verder. Dit leidde tot een enorme depreciatie van de Sri Lankaanse roepie.

De crisis onderstreept het belang van gezond macro-economisch beleid, begrotingsdiscipline en economische diversificatie voor landen in het Zuiden. De crisis benadrukt ook de behoefte aan effectieve internationale samenwerking en bijstand van mondiale financiële instellingen, zoals het IMF, om landen te helpen

IV. De wereldwijde arbeidsverdeling

De wereldwijde arbeidsverdeling is een drijvende kracht geweest achter de onderlinge verbondenheid van nationale economieën en heeft de economische groei en ontwikkeling over de hele wereld vorm gegeven. In dit essay zullen we de verschillende aspecten van deze verdeling onderzoeken, waaronder offshoring en outsourcing, mondiale waardeketens en arbeidsmigratie. Daarnaast bespreken we de effecten van deze fenomenen op zowel ontwikkelde als ontwikkelingslanden, waarbij we voor elk aspect een voorbeeld geven. Door dieper in te gaan op elk van deze onderwerpen, kunnen we de nuances van de wereldwijde arbeidsverdeling en de gevolgen ervan voor de wereldeconomie beter begrijpen.

Offshoring en outsourcing

1. Redenen voor offshore outsourcing en outsourcing

Offshoring en outsourcing zijn praktijken waarbij bedrijven bedrijfsprocessen of banen naar andere landen verplaatsen, vaak om kosten te besparen of toegang te krijgen tot gespecialiseerde vaardigheden. Verschillende factoren dragen bij aan de toename van offshoring en outsourcing, waaronder de vooruitgang in communicatietechnologie, de liberalisering van het handelsbeleid en de wens van bedrijven om concurrerend te blijven in een steeds meer geglobaliseerde markt.

Voorbeeld: Apple Inc. besteedt de productie van zijn iPhone-onderdelen uit in verschillende landen, waaronder China en Taiwan, om toegang te krijgen tot gespecialiseerde vaardigheden en lagere arbeidskosten.

2. Effect op banen en lonen in ontwikkelde landen

Hoewel offshoring en outsourcing kunnen leiden tot kostenbesparingen voor bedrijven, kunnen ze ook leiden tot banenverlies en loonstagnatie in ontwikkelde landen. Als banen worden verplaatst naar landen met lagere arbeidskosten, kan het voor werknemers in ontwikkelde landen moeilijker worden om een goedbetaalde, stabiele baan te vinden. In sommige gevallen kan dit leiden tot een achteruitgang van de productiesector en een grotere inkomensongelijkheid.

Bovendien kan de angst voor offshoring en outsourcing werknemers in ontwikkelde landen ertoe aanzetten lagere lonen en minder voordelen te aanvaarden om hun baan te behouden.

Dit kan bijdragen tot een stagnatie van de lonen en een daling van de algemene arbeidskwaliteit.

3. Impact op het Zuiden

Offshoring en outsourcing kunnen daarentegen werkgelegenheid creëren en de economische groei in het Zuiden stimuleren. De toestroom van banen kan de werkloosheid helpen terugdringen en bijdragen aan de algehele economische ontwikkeling. Deze groei kan echter ten koste gaan van de rechten van werknemers, milieunormen en eerlijke lonen, omdat bedrijven kostenbesparing vaak belangrijker vinden dan sociale en milieuoverwegingen.

Bovendien kan de afhankelijkheid van buitenlandse bedrijven voor werkgelegenheid en investeringen leiden tot economische afhankelijkheid, waardoor het Zuiden kwetsbaar wordt voor schommelingen op de wereldmarkt en de beslissingen van multinationals. Op de lange termijn kan dit de ontwikkeling van binnenlandse industrieën belemmeren en de economische diversificatie beperken.

Wereldwijde waardeketens

1. De rol van MNC's in wereldwijde waardeketens

Multinationale ondernemingen (MNC's) spelen een belangrijke rol bij het vormgeven van wereldwijde waardeketens. Door hun uitgebreide netwerken kunnen multinationale ondernemingen de productie van goederen en diensten in meerdere landen coördineren, waarbij ze profiteren van comparatieve voordelen en schaalvoordelen. Hierdoor kunnen ze goederen efficiënter en tegen lagere kosten produceren, wat zowel de bedrijven zelf als de consumenten ten goede kan komen.

De auto-industrie is een uitstekend voorbeeld van mondiale waardeketens in actie, waarbij autofabrikanten onderdelen uit verschillende landen betrekken en het eindproduct op weer een andere locatie assembleren. Hierdoor kunnen ze profiteren van regionale specialisaties en lagere productiekosten. Critici beweren dat dit heeft geleid tot deïndustrialisatie in het Westen, in voormalige autofabrieken zoals Detroit.

2. Interdependentie van landen in productieprocessen

Het ontstaan van wereldwijde waardeketens heeft geleid tot een grotere onderlinge afhankelijkheid tussen landen. Naarmate landen zich specialiseren in specifieke productiefasen, worden ze afhankelijk van elkaar om efficiënte toeleveringsketens in stand te houden en aan de vraag van consumenten te voldoen. Deze onderlinge verbondenheid kan mogelijkheden bieden voor samenwerking en

gedeelde welvaart, maar stelt landen ook bloot aan risico's in verband met verstoringen in wereldwijde toeleveringsketens, zoals natuurrampen of geopolitieke spanningen.

Migratie van arbeid

1. Factoren die migratiepatronen beïnvloeden

De migratie van arbeidskrachten wordt beïnvloed door verschillende factoren, waaronder economische kansen, politieke stabiliteit en sociale netwerken. Mensen kunnen migreren om toegang te krijgen tot beter betaalde banen, om te ontsnappen aan conflicten of vervolging, of om zich aan te sluiten bij familieleden die al gemigreerd zijn. De vooruitgang in transport- en communicatietechnologieën heeft ook een rol gespeeld in het vergemakkelijken van de arbeidsmobiliteit, waardoor mensen gemakkelijker kunnen verhuizen op zoek naar betere kansen.

Voorbeeld: De migratie van geschoolde IT-professionals uit India naar de Verenigde Staten is ingegeven door de vraag naar gespecialiseerde arbeidskrachten in de Amerikaanse technologie-industrie en door het vooruitzicht op hogere lonen en betere levensomstandigheden.

2. De economische gevolgen van migratie voor uitzendende en ontvangende landen

Migratie kan zowel positieve als negatieve economische gevolgen hebben voor uitzendende en ontvangende landen. Voor uitzendende landen kunnen overmakingen van migranten de lokale economieën ondersteunen en bijdragen aan ontwikkeling. In 2020 bedroegen de overmakingen aan landen met een laag of gemiddeld inkomen 540 miljard dollar, waardoor ze voor veel ontwikkelingslanden een cruciale bron van deviezen en financiële stabiliteit vormen.

Deze landen kunnen echter ook te maken krijgen met een "braindrain", waarbij ze geschoolde werknemers verliezen aan meer ontwikkelde landen. Dit kan leiden tot een tekort aan professionals in belangrijke sectoren, zoals gezondheidszorg en onderwijs, wat de langetermijnontwikkeling van het land kan belemmeren. Inspanningen om braindrain tegen te gaan kunnen bestaan uit het creëren van prikkels voor geschoolde arbeiders om te blijven of terug te keren, zoals betere kansen op werk, concurrerende salarissen en verbeterde arbeidsomstandigheden.

Aan de andere kant kunnen ontvangende landen profiteren van een instroom van geschoolde arbeidskrachten, die gaten in de arbeidsmarkt kunnen opvullen en kunnen bijdragen aan economische groei. Migrantenvooropleidingen kunnen ook nieuwe ideeën, vaardigheden en culturele perspectieven meebrengen, die innovatie bevorderen en het sociale weefsel van het ontvangende land verrijken.

Ontvangende landen kunnen echter ook voor problemen komen te staan bij de integratie van migranten in de beroepsbevolking en bij het verlenen van de nodige sociale diensten. In sommige gevallen kan een toestroom van migranten spanningen op de arbeidsmarkt veroorzaken, wat leidt tot meer concurrentie om banen en een neerwaartse druk op de lonen. Om deze problemen aan te pakken, is een omvattend immigratiebeleid nodig en sociale programma's die de integratie van migranten in de samenleving ondersteunen.

De wereldwijde arbeidsverdeling heeft een complex web van economische onderlinge afhankelijkheid gecreëerd, dat vorm geeft aan de manier waarop landen en bedrijven met elkaar omgaan. Offshoring, outsourcing en mondiale waardeketens kunnen de economie groei en ontwikkeling, brengen, maar ze brengen ook uitdagingen met zich mee op het gebied van werkzekerheid, loonstagnatie en sociale en milieueffecten. Daarnaast benadrukt de migratie van arbeidskrachten, gedreven door factoren als economische kansen en politieke stabiliteit, hoe belangrijk het is om de economische implicaties van deze wereldwijde verschuivingen te begrijpen.

Oefening 2: een actordebat over economische arbeid

Verdeel de klas in de volgende groepen. Gebruik 2-3 mensen per groep. Houd 3 mensen over als jury. Geef alle groepen 15 minuten om zich voor te bereiden.

- Een laagopgeleide economische migrant uit het noorden van Nigeria, op zoek naar werk in Europa;
- De familie van de migrant die achterblijft in het noorden van Nigeria;
- Een bouwvakker uit Zuid-Spanje;
- Een jong gezin in Spanje dat hun eerste huis wil kopen;
- Een grenswachter die voor Frontex werkt, het EU-agentschap dat in de Middellandse Zee patrouilleert en mensensmokkelaars probeert te onderscheppen

Elke groep bereidt een verklaring van 3 minuten voor met hun perspectief op het onderwerp: "dat we alle barrières voor economische migratie moeten wegnemen".

Elke groep levert dan kritiek van 3 minuten op de bijdrage van de andere partij.

Op basis van dit debat beslissen de juryleden of ze het eens of oneens zijn met de motie. In hun oordeel proberen ze te benadrukken welke bijdragen ze het meest effectief vonden.

V. De effecten van economische globalisering evalueren

Zes gezichten van globalisering

In het boek *Six Faces of Globalization* (2021) maken Anthea Robert en Nicolas Lamp duidelijk dat er momenteel in westerse samenlevingen minstens zes verhalen de ronde doen over wat er de afgelopen decennia is gebeurd. Ooit gevierd als een onstuitbare kracht die de hele wereld westers, welvarend en liberaal zou maken, is het Grote Verhaal van de globalisering veranderd in een caleidoscoop waar elke draai van de kijker een nieuwe visie en de plot voor een ander verhaal brengt.

Ten eerste is er het gevestigde 'mainstream' perspectief. In dit verhaal zie je alleen vooruitgang en zijn er geen verliezers. Globalisering heeft markten efficiënter gemaakt en bedrijven innovatiever. Technologie gaat met sprongen vooruit. Schaalvergroting leidt tot hogere productiviteit. De economie groeit. Iedereen krijgt een groter stuk van de taart en de armoede in de wereld neemt af. Door vrijhandel, economische liberalisering, het terugdringen van de staat en de oprichting van internationale instellingen zoals de Wereldbank, het IMF en de World Hand Organization zijn vormen van internationale arbeidsverdeling ontstaan waar de hele wereld van profiteert. Consumenten kunnen nu meer voedsel, gadgets en diensten kopen dan ooit tevoren. De samenleving zal steeds homogener worden. Zeker is dat grote aantallen werknemers hun baan kunnen verliezen. Regio's kunnen achterop raken. Burgers krijgen minder beslissingsbevoegdheid. Management zal steeds technocratischer worden. Maar voor zover er verliezers zijn, kunnen ze ruimschoots gecompenseerd worden met geld - desnoods via een basisinkomen.

De andere vijf verhalen richten zich op degenen die in het bovenstaande verhaal aan het kortste eind trekken. Zelfs als de economie groeit en de taart groter wordt in absolute termen, worden de stukjes steeds ongelijker. Ook al worden dingen goedkoper en gaan mensen er als consument op vooruit, en ook al kunnen mensen die hun baan verliezen rekenen op bijstand en ondersteuning, het doet pijn als de fabriek waar je jarenlang hebt gewerkt sluit, de buurt zichtbaar achteruit gaat, jongeren de wijk verlaten, gezinnen uit elkaar vallen en je na eindeloos solliciteren een baan vindt die minder betaalt, waarvoor je nauwelijks gekwalificeerd bent. Dan wordt duidelijk dat alle soorten rijkdom niet voor geld te koop zijn, dat 'economische groei' wel degelijk gepaard kan gaan met verlies en dat globalisering - ondanks alle succesverhalen - een spoor van bitterheid en wrok door de wereld kan achterlaten.

De verhalen die worden besproken in *Six Faces of Globalisation* hebben allemaal te maken met het verlies van globalisering. De plot verschilt echter. Verlies en remedie worden anders gedefinieerd. In elk verhaal verschijnen nieuwe spelers op het toneel en de obstakels die overwonnen moeten worden zien er net iets anders uit. Hoewel de verhalen gebaseerd zijn op dezelfde feiten en cijfers, plaatsen ze die in een ander licht en trekken ze soms radicaal andere conclusies.

Naast het globaliseringsverhaal van de neoliberale elite onderscheiden de auteurs achtereenvolgens:

1. Een verhaal dat globalisering en economische groei afwijst, waarin 'de planeet' de grote verliezer is - denk aan de opwarming van de aarde;
2. Een rechts-populistisch verhaal, waarin 'de natie' aan het kortste eind trekt en de controle terugneemt, is de remedie - denk aan Front Nationale, Brexit of Make America Great again;
3. Een links populistisch verhaal waarin 'klassen', vooral de arbeidersklasse en de lagere middenklasse in Westerse landen, de grote verliezers zijn en een Green New Deal soelaas zou moeten bieden;
4. Een verhaal tegen multinationals en grote (tech)bedrijven, waarin arbeiders en gemeenschappen wereldwijd de verliezers zijn en hervorming van de instellingen van de wereldmarkt de belangrijkste oplossing is;
5. Een geopolitiek verhaal waarin van de grootmachten vooral het Westen macht en prestige dreigt te verliezen en diplomatie plus realistische machtspolitiek moeten zorgen voor het gewenste militaire en ideologische evenwicht.

Kortom, draai de caleidoscoop en het beeld van globalisering verandert. De verhalen doen niet voor elkaar onder in plausibiliteit. In elk verhaal wordt aandacht besteed aan misstanden of gevaren die in de andere verhalen weinig of geen aandacht krijgen. Elk dreigt een boze of bezorgde minderheid te genereren die genoegdoening of erkenning van het geleden onrecht eist. Elk ziet de splinter in het oog van de ander, maar niet de balk in zijn eigen oog.

De auteurs wijzen er nadrukkelijk op dat al deze verhalen westers van aard zijn. In Azië werden miljoenen mensen uit de armoede gehaald en groeide de middenklasse. Daar ligt het vooruitzicht van globalisering.

Een punt van kritiek op het boek is echter dat al deze verhalen ook 'wit' zijn. Niemand heeft het over de noodzaak van 'dekolonisatie' en dit vestigt onze aandacht op de manier waarop de ongelijkheid tussen bijvoorbeeld blank en zwart, man en vrouw en hetero of homo diep in de psyche en in de instituties van de samenleving is doorgedrongen en er nog steeds is.

De gevolgen van globalisering voor het Zuiden

Eén zo'n kritiek wordt bepleit door de antropoloog Jason Hickel. Zijn kritiek op globalisering concentreert zich op de rol ervan in het in stand houden van wereldwijde economische ongelijkheid en milieuverniëting.

Hickel stelt dat economische globalisering niet heeft geleid tot economische groei en ontwikkeling in ontwikkelingslanden zoals beloofd. In plaats daarvan heeft het de mondiale economische ongelijkheid verankerd en de ontwikkelingslanden in een staat van onderontwikkeling gehouden. Hij wijst erop dat de rijkste 1% van de wereldbevolking nu meer rijkdom bezit dan de onderste 50% samen, en dat deze ongelijkheid is verergerd door de globalisering.

Hickel wijst erop dat het Mondiale Zuiden is opgenomen in de wereldeconomie door het beleid van liberalisering van handel en investeringen dat wordt gepromoot door instellingen als de Wereldbank en het Internationaal Monetair Fonds (IMF). Dit beleid heeft ontwikkelingslanden aangemoedigd om zich te richten op export en het aantrekken van buitenlandse investeringen.

industriën en kleine bedrijven. Als gevolg daarvan zijn veel ontwikkelingslanden afhankelijk geworden van de export van een paar primaire grondstoffen, waardoor ze kwetsbaar zijn geworden voor schommelingen in de wereldwijde grondstoffeprijzen. Een voorbeeld hiervan is de economische crisis in Brazilië in 2014 als gevolg van de lage grondstoffeprijzen, die bijdroeg tot de val van de regering Rousseff en de verkiezingsoverwinning van de populist Jair Bolsonaro.

Verder stelt Hickel dat globalisering heeft geleid tot uitbuiting van arbeid en hulpbronnen in het Zuiden, waarbij multinationale ondernemingen profiteren van lakse milieu- en arbeidsvoorschriften om hulpbronnen te winnen en arbeiders in ontwikkelingslanden uit te buiten. Dit heeft ertoe geleid dat arbeiders in het Zuiden vaak zeer lage lonen en slechte arbeidsomstandigheden krijgen.

Hickel wijst er ook op dat veel van de economische voordelen die worden toegeschreven aan de globalisering in het Zuiden vaak het resultaat zijn van de ontginning van natuurlijke hulpbronnen in plaats van duurzame economische groei. Dit heeft geleid tot aantasting van het milieu, met als gevolg dat veel ontwikkelingslanden lijden onder de gevolgen van klimaatverandering.

Tot slot stelt Hickel dat globalisering een verwoestende invloed heeft gehad op het milieu, omdat het streven naar economische groei en winst heeft geleid tot overexploitatie van natuurlijke hulpbronnen en de degradatie van ecosystemen. Hij wijst erop dat ontwikkelingslanden het zwaarst hebben geleden onder deze milieuvernietiging en dat veel van hen te maken hebben met de verwoestende gevolgen van klimaatverandering, ondanks het feit dat ze het minst bijdragen aan het probleem.

Hickel pleit voor een alternatief economisch model dat prioriteit geeft aan lokale economieën, duurzaamheid voor het milieu en sociale rechtvaardigheid. Hij roept op tot een radicale heroverweging van ons economisch systeem, waarin het welzijn van mensen en de planeet centraal staat in plaats van het nastreven van winst en economische groei tegen elke prijs.

Het tegenargument voor Jason Hickel wordt het best verwoord door onderzoeker Max Roser. Hij is econoom en oprichter van Our World in Data, een website met gegevens en onderzoek over wereldwijde ontwikkeling. Roser's visie op economische globalisering is dat het een positieve kracht is geweest voor economische groei en ontwikkeling, vooral in ontwikkelingslanden.

Roser stelt dat economische globalisering heeft geleid tot een aanzienlijke vermindering van armoede en een verbetering van de levensstandaard over de hele wereld. Hij wijst erop dat sinds de jaren 1980 het aantal mensen dat in extreme armoede leeft met meer dan 1 miljard is gedaald en dat dit grotendeels te danken is aan de uitbreiding van de wereldhandel en investeringen.

Roser stelt ook dat economische globalisering heeft geleid tot grotere economische kansen voor ontwikkelingslanden, waarbij veel landen een snelle economische groei en ontwikkeling hebben doorgemaakt als gevolg van toegenomen handel en investeringen. Hij wijst erop dat landen als China, India en Vietnam aanzienlijke economische winsten hebben geboekt als gevolg van hun integratie in de wereldeconomie.

Bovendien stelt Roser dat economische globalisering heeft geleid tot meer innovatie en technologische vooruitgang, omdat bedrijven en ondernemers toegang hebben tot nieuwe markten en middelen over de hele wereld.

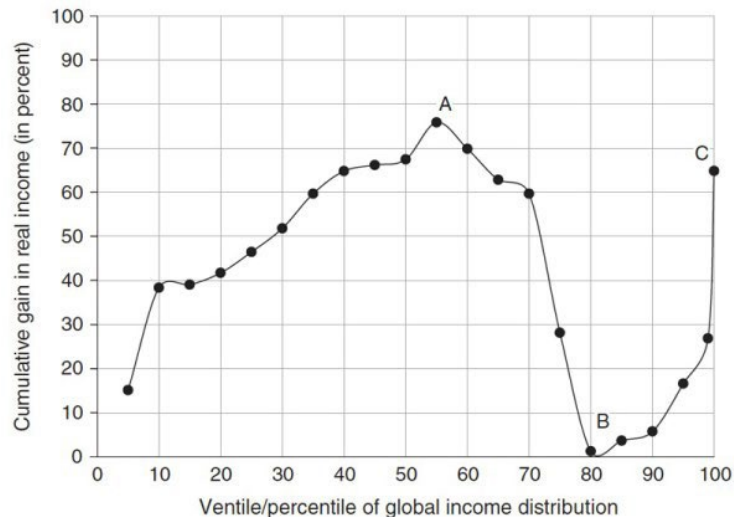
Maar ook Roser erkent dat economische globalisering ook negatieve effecten heeft gehad, vooral op het gebied van milieuvervuiling en de uitbuiting van arbeid in ontwikkelingslanden. Hij stelt dat deze problemen moeten worden aangepakt door middel van beleid dat duurzame economische groei en sociale rechtvaardigheid bevordert.

In het algemeen is Rosers visie op economische globalisering dat het een positieve kracht is geweest voor wereldwijde economische groei en ontwikkeling, maar dat de voordelen ervan eerlijker en duurzamer moeten worden verdeeld over landen en bevolkingen.

Een laatste stem om te introduceren is Branko Milanovic, een econoom en voormalig medewerker van de Wereldbank. Milanovic is van mening dat globalisering heeft geleid tot een aanzienlijke toename van de mondiale inkomensongelijkheid, maar ook voordelen heeft opgeleverd voor veel mensen in ontwikkelingslanden.

Een van de belangrijkste bijdragen van Milanovic aan het onderzoek naar globalisering is de "olifantencurve", die laat zien hoe de wereldwijde inkomensverdeling de afgelopen decennia is veranderd. De curve laat zien dat de grootste inkomensstijgingen zijn gegaan naar de top 1% van de verdieners in ontwikkelde landen, terwijl de middenklasse in deze landen weinig tot geen winst heeft geboekt. De curve laat echter ook zien dat veel mensen in ontwikkelingslanden, vooral in Azië, er in dezelfde periode aanzienlijk op vooruit zijn gegaan.

Milanovic stelt dat de olifantencurve aantoont dat globalisering heeft geleid tot een "divergentie" in de wereldwijde inkomensverdeling, waarbij de winsten van de topverdieners in ontwikkelde landen teniet worden gedaan door de winsten van de middenklasse en armen in ontwikkelingslanden. Hij wijst erop dat terwijl de mondiale inkomensongelijkheid is toegenomen, de armoede aanzienlijk is afgenomen, vooral in Azië.

RELATIVE GAIN IN REAL PER CAPITA INCOME
BY GLOBAL INCOME LEVEL, 1988–2008

Een punt van kritiek op de olifantencurve is dat deze niet de volledige omvang van de mondiale inkomensongelijkheid weergeeft, met name onder de allerarmsten. Nobelprijswinnaar Angus Deaton heeft betoogd dat de olifantencurve moet worden gecombineerd met metingen van absolute inkomensniveaus, zoals de armoedegrens van de Wereldbank, om een vollediger beeld te krijgen van de mondiale inkomensongelijkheid. Andere economen hebben de olifantencurve aangevochten op methodologische gronden, bijvoorbeeld het gebrek aan vergelijkingen van rijkdom tussen generaties en het buitensporige effect van de Japanse economische stagnatie op de 'neerwaartse helling' van de olifantencurve.

In het algemeen is Milanovic van mening dat globalisering zowel tot winst als tot verlies heeft geleid, met een aanzienlijke toename van de inkomensongelijkheid maar ook een aanzienlijke afname van de armoede in sommige delen van de wereld. Hij stelt dat beleidsinterventies nodig zijn om de negatieve effecten van globalisering aan te pakken en ervoor te zorgen dat de voordelen eerlijker worden verdeeld.

Institutionalistische opvattingen

Het grootste deel van dit hoofdstuk over economische globalisering heeft zich gericht op de effecten van economisch beleid op samenlevingen. Er zijn echter institutionalisten die stellen dat de manier waarop instellingen zoals de overheid en grote bedrijven worden bestuurd, de belangrijkste determinanten zijn van economisch succes. De belangrijkste onder hen zijn de economen Acemoglu en Robinson.

In hun boek "Why Nations Fail" stellen ze dat inclusieve politieke instellingen, die brede participatie mogelijk maken en de macht van elites beperken, leiden tot inclusieve economische instellingen, die innovatie, investeringen en economische groei aanmoedigen. Aan de andere kant leiden extractieve politieke instellingen, die slechts een kleine elite ten goede komen, tot extractieve economische instellingen, die innovatie en investeringen verstikken en economische groei beperken.

De uitdagingen waarmee het Zuiden en China worden geconfronteerd bij het bereiken van economische ontwikkeling zijn geworteld in hun historische erfenis van extractieve politieke instellingen. In veel van deze landen hebben elites in het verleden hun macht gebruikt om grondstoffen en rijkdom aan de bevolking te onttrekken, waardoor er weinig ruimte was voor economische groei en ontwikkeling. Acemoglu en Robinson stellen dat het doorbreken van deze cyclus een fundamentele verschuiving vereist naar inclusieve politieke instellingen die de ontwikkeling van inclusieve economische instellingen mogelijk kunnen maken.

In het geval van China erkennen Acemoglu en Robinson de indrukwekkende economische groei van het land in de afgelopen decennia, maar ze stellen dat die tot stand is gekomen door een combinatie van extractieve politieke instellingen en selectieve economische hervormingen. Ze suggereren dat voor duurzame groei op lange termijn een verschuiving nodig is naar meer inclusieve politieke instellingen die een gelijk speelveld kunnen bieden voor alle individuen en bedrijven.

Oefening 3: de zes gezichten van globalisering

Introduceer de zes gezichten van globalisering die in dit hoofdstuk zijn geïntroduceerd. Je kunt de begeleidende presentatie gebruiken om deze standpunten te presenteren, deze presentatie zal wat extra aanwijzingen geven.

Organiseer een Brits parlementair debat waarbij elk team argumenten moet aandragen die passen bij een van de 'gezichten' van globalisering. Gebruik als motie: This House Believes that the US and EU should significantly increase their economic investments in Sub-Saharan Africa.

De regeringsteams moeten passen in het gevestigde of geocentrische verhaal. De oppositieteams moeten passen in het links-populistische of rechts-populistische verhaal.

Het verhaal over mondiale bedreigingen of het corporatistische verhaal kan desgewenst worden geïntroduceerd op de oppositie.

Let er bij het beoordelen van het debat op waar teams sterk waren of niet consequent bleven in het toepassen van hun verhaal op het debat.

Ter voorbereiding kun je de website van het boek gebruiken:
<https://www.sixfacesofglobalization.com/>

VII. De toekomst van globalisering

In dit laatste deel bekijken we mogelijke toekomstige globalisering aan de hand van enkele casestudy's

China's betrokkenheid bij het Zuiden

China's handelsbeleid en invloed in het Zuiden zijn de afgelopen jaren steeds belangrijker geworden. China's focus op de ontwikkeling van infrastructuur, handel en investeringen heeft bijgedragen aan de transformatie van veel Afrikaanse economieën. Deze toegenomen betrokkenheid heeft echter ook geleid tot zorgen over de houdbaarheid van de schuld, transparantie en de impact op lokale industrieën.

China's handelsbeleid en invloed in het Zuiden worden vaak gekenmerkt door de focus van het land op de ontwikkeling van infrastructuur, handel en investeringen. China's Belt and Road Initiative (BRI) omvat verschillende Afrikaanse en Aziatische landen, die belangrijke ontvangers van Chinese investeringen zijn geworden. China heeft bijvoorbeeld de Asian Infrastructure Investment Bank (AIIB) opgericht, een multilaterale instelling die de ontwikkeling van infrastructuur in opkomende economieën, waaronder verschillende Afrikaanse landen, financiert. De AIIB heeft toegezegd verschillende projecten in Afrika te financieren, zoals een snelweg in Pakistan, een spoorweg in Bangladesh en een watervoorzieningsproject in Indonesië.

De AIIB vormt de hoeksteen van wat vaak de Nieuwe Zijderoute wordt genoemd, een netwerk van transportroutes dat Azië, Europa en Afrika met elkaar moet verbinden. De Nieuwe Zijderoute omvat verschillende infrastructuurprojecten in Afrika, zoals de Mombasa-Nairobi Standard Gauge Railway in Kenia, die de transportkosten heeft verlaagd en de economische groei in de regio heeft gestimuleerd. De Nieuwe Zijderoute heeft ook de handel tussen Afrika en China vergemakkelijkt en bijgedragen aan de groei van de Afrikaanse export naar China.

De betrokkenheid van China in het Zuiden heeft echter ook geleid tot bezorgdheid over de houdbaarheid van de schuldenlast en transparantie. In Sri Lanka heeft China bijvoorbeeld verschillende infrastructuurprojecten gefinancierd, waaronder een diepzeehaven in Hambantota, waardoor het land een zware schuldenlast heeft opgebouwd. Ook de financiering van het hoofdkwartier van de Afrikaanse Unie in Kenia heeft geleid tot bezorgdheid over de invloed van China in de Afrikaanse politiek. Critici beweren dat de financiële steun van China aan de Afrikaanse Unie de onafhankelijkheid van de organisatie kan ondermijnen en kan leiden tot een grotere Chinese invloed in Afrikaanse aangelegenheden. Sommige politieke wetenschappers maken zich zorgen dat Chinese investeringen dictators de financiële dekking geven die ze nodig hebben om hun bevolking te blijven onderdrukken.

Ook bestaat de zorg dat China's investeringen gericht zijn op het binnenhalen van Chinese bedrijven om wegen en bruggen te bouwen, waardoor lokale industrieën worden verdrongen, en dat het Chinese eigendom van havens en mijnen middelen en winsten onttrekt aan landen in het Zuiden.

In tegenstelling tot de betrokkenheid van China was de westerse betrokkenheid bij het Zuiden vaak gericht op hulp en ontwikkelingshulp. Westerse landen zijn ook betrokken geweest bij handel en investeringen in Afrika, maar hun aanpak was over het algemeen voorzichtiger en gericht op het bevorderen van democratisch bestuur, transparantie en

mensenrechten. Westerse landen hebben eerder een verband gelegd tussen ontwikkeling en goed bestuur en hebben meer aangedrongen op mensenrechten en politieke hervormingen.

De aanpak van westerse landen is echter ook bekritiseerd omdat deze te traag zou zijn en te veel gericht op conditionaliteit. Critici beweren dat de vasthoudendheid van westerse landen aan bestuur en mensenrechten soms heeft geleid tot verwaarlozing van economische ontwikkeling en het niet aanpakken van de onderliggende oorzaken van armoede en instabiliteit in Afrikaanse landen. Critici vatten dit standpunt samen als "China geeft het Zuiden geld, het Westen geeft het Zuiden de les".

De oorlog in Oekraïne en de wereldwijde energiemarkt

De oorlog in Oekraïne van 2022 heeft een grote impact gehad op de globalisering, vooral door de energiecrisis die erdoor ontstond. De uiteenlopende gevolgen van de plotselinge stijging van de energieprijzen tonen zowel de onderlinge verbondenheid van de wereldeconomie als de gecompliceerde hiërarchieën ervan.

De oorlog in Oekraïne heeft de wereldwijde energiemarkt verstoord, wat heeft geleid tot een energiecrisis die de Europese Unie en het Zuiden zwaar heeft getroffen. Dit was het gevolg van de onderbreking van de toevoer van aardgas uit Rusland naar de EU, waardoor de EU op zoek moest naar alternatieve energiebronnen. De EU kreeg te maken met torenhoge energieprijzen, waardoor huishoudens en bedrijven onder enorme druk kwamen te staan. Deze crisis benadrukte de kwetsbaarheid van de EU voor onderbrekingen in de levering van Russisch gas en zette aan tot inspanningen om energiebronnen te diversifiëren. Naast oproepen om de overgang naar hernieuwbare energie te versnellen, probeerde de EU ook de hoeveelheid vloeibaar aardgas die ze kon importeren en verwerken te vergroten.

De impact van het conflict op de energiemarkt leidde tot een verschuiving op de wereldwijde LNG-markt. Omdat Europese landen minder afhankelijk wilden worden van Russisch gas, steeg de vraag naar LNG. Deze verschuiving kwam ten goede aan grote LNG-producenten zoals Qatar, omdat het land een sterke stijging van de vraag en hogere prijzen voor zijn LNG-export ondervond. Omgekeerd kregen landen als Pakistan, die sterk afhankelijk zijn van de invoer van LNG, te maken met grotere financiële druk door de prijsstijging, waardoor hun economieën verder onder druk kwamen te staan.

De VS en China: geschil over microchips

De escalerende spanningen tussen de VS en China hebben geleid tot bezorgdheid over de toekomst van de globalisering. Deze twee grootmachten zijn verwickeld in een reeks geschillen op het gebied van handel, technologie en regionale veiligheid. Als 's werelds twee grootste economieën hebben hun meningsverschillen aanzienlijke gevolgen gehad voor de wereldwijde toeleveringsketens, technologische ontwikkeling en geopolitieke stabiliteit.

De CHIPS-wet (Creating Helpful Incentives to Produce Semiconductors), die door de Amerikaanse regering is aangenomen, is bedoeld om de binnenlandse halfgeleiderindustrie te versterken door financiële stimulansen te bieden voor chipfabricage en -onderzoek. Deze wetgeving weerspiegelt de groeiende bezorgdheid over de afhankelijkheid van de VS van buitenlandse toeleveringsketens van halfgeleiders, vooral uit China. De CHIPS Act benadrukt de strategische

concurrentie tussen de VS en China in de technologiesector en het potentieel voor verdere fragmentatie in de wereldwijde technologie-industrie.

Tegelijkertijd heeft Taiwan zich ontpopt tot een cruciale speler in de wereldwijde productie-industrie van microprocessors, met Taiwan Semiconductor Manufacturing Company (TSMC) als 's werelds grootste halfgeleidergieterij. Het belang van de Taiwanese halfgeleiderindustrie is nog groter geworden door het wereldwijde tekort aan chips, dat gevolgen heeft gehad voor verschillende sectoren zoals de auto-industrie, consumentenelektronica en telecommunicatie. Hoogwaardige microprocessors zijn noodzakelijk voor elke industrie die afhankelijk is van hightech oplossingen, als consumentenproduct of in de waardeketen.

De concentratie van de productie van microprocessors in Taiwan heeft het economische en strategische belang van het eiland voor zowel de VS als China vergroot. Als gevolg daarvan zou een verstoring van de Taiwanese halfgeleiderindustrie ernstige gevolgen kunnen hebben voor de wereldeconomie en de technologiesector.

De kans op een militair conflict tussen China en Taiwan blijft onzeker, omdat beide partijen sterke drijfveren hebben om een directe confrontatie te vermijden. De spanningen aan de overkant van de Straat van Taiwan zijn echter toegenomen als gevolg van de assertieve houding van China, het streven van Taiwan naar nauwere banden met de VS en de inzet van de VS voor de verdediging van Taiwan. Een misrekening of miscommunicatie tussen de partijen zou de situatie kunnen doen escaleren, met aanzienlijke gevolgen voor de regionale stabiliteit en de globalisering.

Klimaatverandering en economische gevolgen

Klimaatverandering zal naar verwachting verstrekkende gevolgen hebben voor de globalisering, omdat het ecosystemen verstoort, de voedsel- en waterzekerheid bedreigt en de frequentie en intensiteit van extreme weersomstandigheden doet toenemen. Deze gevolgen zullen waarschijnlijk de internationale handel, financiële systemen en politieke verhoudingen onder druk zetten, terwijl landen worstelen met de uitdagingen van een veranderend klimaat.

We kijken naar vier potentiële risico's voor de economieën van het Zuiden.

1. Landbouw en voedselzekerheid: Veel landen in het Zuiden zijn afhankelijk van de landbouw als een belangrijke bron van werkgelegenheid en inkomen. Door de klimaatverandering veroorzaakte verschuivingen in temperatuur- en neerslagpatronen, gekoppeld aan frequentere en ernstigere extreme weersomstandigheden, kunnen een negatieve invloed hebben op de oogstopbrengsten en de voedselzekerheid. Afrika bezuiden de Sahara loopt bijvoorbeeld het risico op een verminderde landbouwproductiviteit als gevolg van stijgende temperaturen en veranderende neerslagpatronen, waardoor de bestaansmiddelen van miljoenen mensen in gevaar komen.
2. Zeespiegelstijging en kust economieën: De stijgende zeespiegel vormt een aanzienlijke bedreiging voor laaggelegen kustgebieden in het Zuiden van de wereld, zoals Bangladesh en verschillende kleine eilandstaten in ontwikkeling (SIDS) in de Stille Oceaan en het Caribisch gebied. Deze landen zijn kwetsbaar voor overstromingen, kusterosie en zoutwaterinrusie, wat een negatieve invloed kan hebben op de landbouw, visserij en het toerisme en tot aanzienlijke economische

verliezen kan leiden.

3. Waterschaarste: Klimaatverandering zal naar verwachting de waterschaarste verergeren in veel regio's in het Zuiden, zoals het Midden-Oosten en Noord-Afrika.
4. Langdurige droogte en afnemende watervoorraden kunnen leiden tot mislukte oogsten, verminderde landbouwproductiviteit en meer concurrentie om schaarse hulpbronnen, waardoor regionale economieën mogelijk worden gedestabiliseerd en de kans op conflicten toeneemt.
5. Door het klimaat veroorzaakte migratie: De effecten van klimaatverandering op de economieën en bestaansmiddelen van het Zuiden kunnen leiden tot meer migratie, omdat mensen op zoek gaan naar betere kansen of vluchten voor klimaatgerelateerde rampen. Deze migratie kan een extra belasting vormen voor de toch al beperkte middelen in de landen van bestemming, de arbeidsmarkten verstoren en sociale spanningen in de hand werken.

Oefening 4 - Nadenken over de verdiensten van globalisering

Kies een van de bovenstaande casestudies.

Verdeel de groep in tweeën. Vraag hen een voorbeeld te bedenken waarin ze de effecten van deze casestudy in hun eigen omgeving zien.

Vraag de leerlingen om te evalueren of ze denken dat dit voorbeeld hen beïnvloedt om meer of minder globalisering te willen.

Vraag de groepen vervolgens om een rollenspel te spelen. De ene neemt het perspectief in van een gemiddelde geïnformeerde burger in het Noorden, de andere neemt het perspectief in van een gemiddelde geïnformeerde burger in het Zuiden.

Introduceer de regels van een Lagerhuisdebat, waarbij de leerlingen in elke groep argumenten naar voren mogen brengen waarvan ze denken dat die bij hun acteur passen, maar die aan verschillende kanten van een motie kunnen staan. Vertel hen dat de leerkracht het debat zal beoordelen op hoe goed ze voortbouwen op de argumenten van hetzelfde team en hoe goed ze de argumenten van het andere team bekritisieren.

Geef 10 minuten voor het Lagerhuisdebat. Debrief door de leerlingen te vragen welke argumenten aan de andere kant ze het meest overtuigend vonden, voordat je zelf maximaal drie voorbeelden geeft van sterke argumenten of teamwork.

Lagerhuisdebat

Een debat waarbij leerlingen korte statements maken in plaats van speeches. Teams wisselen de spreektijd af, waarbij een moderator bepaalt wie het woord krijgt. Leerlingen laten weten dat ze willen spreken door op te staan van hun stoel. Leerlingen zitten tegenover elkaar, net als in het Engelse Lagerhuis.

Debatten kunnen ofwel met toegewezen posities zijn (één team is voor, één team is tegen een motie) of met vrije posities (sprekers in een team kunnen vrij bepalen of ze voor of tegen zijn). In het eerste scenario is het team dat de rechter overtuigt van hun zaak de winnaar. In het tweede scenario is het team dat de beste argumentatie en het beste teamwork levert de winnaar.

Verder lezen

1. Stiglitz, J. E. (2003). Globalisering en haar ongemakken. New York: W.W. Norton & Company.
2. Rodrik, D. (2011). De globaliseringsparadox: Democratie en de toekomst van de wereldeconomie. New York: W.W. Norton & Company.
3. Wolf, M. (2004). Waarom globalisering werkt. New Haven: Yale University Press.
4. Wereldbank. (2021). Wereldontwikkelingsrapport 2021
5. Friedman, T. L. (2005). De wereld is plat: Een korte geschiedenis van de eenentwintigste eeuw. New York: Farrar, Straus and Giroux.
6. O'Rourke, K. H., & Williamson, J. G. (2002). Wanneer begon de globalisering? *European Review of Economic History*, 6(1), 23-50.
7. De Wereldbank. (2021). Wereldontwikkelingsindicatoren. Opgehaald van <https://databank.worldbank.org/reports.aspx?source=world-development-indicators>
8. De Wereldhandelsorganisatie. (2021). Statistisch overzicht van de wereldhandel 2021. Opgehaald van https://www.wto.org/english/res_e/statistics/wts2021_e/wts2021_e.pdf
9. Het Internationaal Monetair Fonds. (2021). Economische Wereldvoorzichten: Beheer van uiteenlopende herstelprocessen. Opgehaald van <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2021/09/28/world-economic-outlook-october-2021>
10. Irwin, D. A. (2017). Clashing over Commerce: Een geschiedenis van het Amerikaanse handelsbeleid. Chicago: University of Chicago Press.
11. Landler, M., & Swanson, A. (2020, 15 januari). Trump ondertekent handelsovereenkomst met China, waardoor economisch conflict op pauze wordt gezet. *The New York Times*. Opgehaald van <https://www.nytimes.com/2020/01/15/business/economy/china-trade-deal.html>
12. Studwell, Joe (2013). Hoe Azië werkt: Succes en mislukking in de meest dynamische regio ter wereld
13. Roberts, A., & Lamp, N. (2021), *Six Faces of Globalisation*. HUP
14. Connors, M. K., Davison, R. & Dosch, J. (2016). *New Global Politics of the Asia-Pacific*. Routledge.
15. Ashcroft, B., Griffiths, G., & Tiffin, H. (Eds.). (2006). *De lezer voor postkoloniale studies*. Routledge.
16. Hickel, J. (2018). *De kloof: A Brief Guide to Global Inequality and its Solutions*. Windmill Books.
17. Roser, M. (2021). Economische groei. Onze wereld in gegevens. <https://ourworldindata.org/economic-growth>
18. Milanovic, B. (2016). *Mondiale ongelijkheid: A New Approach for the Age of Globalisation*. Harvard University Press.
19. Deaton, A. (2016). *The Great Escape: Health, Wealth, and the Origins of Inequality*. Princeton University Press.
20. Acemoglu, D., & Robinson, J. A. (2012). *Waarom naties falen: De oorsprong*

van macht, welvaart en armoede. Crown Books.

21. Acemoglu, D., & Robinson, J. A. (2013). Economie versus politiek: Valkuilen van beleidsadvies. *Tijdschrift voor Economische Perspectieven*, 27(2), 173-192.
22. Acemoglu, D., & Robinson, J. A. (2020). Political Origins of Economic Inequality. *Tijdschrift voor Economische Literatuur*, 58(3), 623-676.
23. DeLong, B. (2022). *Slouching Towards Utopia*. Ingram Uitgeversdiensten VS.
24. IPCC (2022), *Klimaatverandering 2022: gevolgen, aanpassing en kwetsbaarheid*.